

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

PROGRAME ȘCOLARE

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

CLASELE a V-a – a VIII-a

Aprobate prin ordin al ministrului

Nr. 5097/09.09.2009

București, 2009

NOTĂ DE PREZENTARE

Actuala programă școlară a fost elaborată din perspectiva trecerii de la modelul de proiectare curriculară centrat pe obiective – elaborat și implementat în sistemul românesc de învățământ la mijlocul anilor 90 – la modelul centrat pe competențe. Adoptarea noului model de proiectare curriculară este determinată, pe de o parte, de nevoia de a realiza o structură coerentă și unitară a concepției programelor școlare la nivelul ciclurilor de învățământ gimnazial și liceal. Pe de altă parte, acest demers asigură racordarea la dezvoltările curriculare actuale, centrate pe rezultate explicite și evaluabile ale învățării și are în vedere asigurarea calității educației și compatibilizarea cu standardele europene prin formarea domeniilor de competențe-cheie, îndeosebi a competențelor de comunicare și a celor culturale (cunoașterea culturii locale și naționale, participarea la manifestări culturale, precum și deschiderea interesului spre cultura diversă a Europei), indispensabile vieții active într-o societate a cunoașterii specifică secolului XXI.

În acest sens, *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (2006/962/EC) conturează, pentru absolvenții învățământului obligatoriu, un „profil de formare european” structurat pe opt domenii de competență cheie: *Comunicare în limba maternă, Comunicare în limbi străine, Competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii, Competența digitală, A învăța să înveți, Inițiativă și antreprenoriat, Sensibilizare și exprimare culturală*. Competențele sunt definite ca ansambluri de cunoștințe, deprinderi și atitudini care urmează să fie formate până la finele școlarității obligatorii, de care are nevoie fiecare individ pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru cetățenia activă, pentru incluziune socială și pentru angajare pe piața muncii. Structurarea acestor competențe-cheie se realizează la intersecția mai multor paradigme educaționale și vizează atât unele domenii „academice”, precum și aspecte inter-și transdisciplinare, metacognitive, realizabile prin efortul mai multor arii curriculare.

Pornind de la ideea că un demers de proiectare curriculară trebuie să acorde conceptului de competență semnificația unui „organizator” în relație cu care sunt stabilite finalitățile învățării, sunt selectate conținuturile specifice și sunt organizate strategiile de predare-învățare-evaluare, actuala programă școlară urmărind valorizarea cadrului european al competențelor cheie la următoarele niveluri: formularea competențelor generale și selectarea seturilor de valori și atitudini; organizarea elementelor de conținut și corelarea acestora cu competențele specifice; elaborarea sugestiilor metodologice.

Disciplina *Limba și literatura română* are un rol deosebit de important în formarea personalității elevilor, în formarea unor deprinderi și abilități necesare pentru a le asigura accesul postșcolar la învățarea pe toată durata vieții și integrarea activă într-o **societate bazată pe cunoaștere**.

Pe parcursul învățământului obligatoriu, elevii trebuie să-și formeze în primul rând competențele de comunicare indispensabile, în lumea contemporană, pentru orice tip de activitate profesională: să se exprime corect, clar și coerent în limba română, să asculte, să înțeleagă și să producă mesaje orale și scrise, în diverse situații de comunicare. Fiind deopotrivă o disciplină din curriculumul național și limbă de școlarizare, studierea limbii române asigură formarea competențelor de comunicare necesare în toate domeniile de cunoaștere și de activitate.

Finalitățile disciplinei se reflectă nemijlocit în competențele generale și în setul de valori și atitudini enunțate în prezenta programă, din care derivă întreaga structură curriculară (competențe specifice, conținuturi ale învățării). Aceste finalități își găsesc corespondent, în principal, în domeniul *Comunicare în limba maternă*, așa cum apare acesta definit în documentele Uniunii Europene (*Competențe cheie pentru învățământul pe tot parcursul vieții – Cadrul european de referință, Anexa la Recomandarea Parlamentului și a Consiliului European*, 2006), cât și în competențele transversale, menționate în același document.

Scopul studierii limbii și literaturii române în perioada școlarității obligatorii este acela de a forma un tânăr cu o cultură comunicatională și literară de bază, capabil să înțeleagă lumea, să comunice și să interacționeze cu semenii, să-și utilizeze în mod eficient și creativ capacitățile proprii pentru rezolvarea unor probleme concrete din viața cotidiană, să poată continua în orice fază a existenței sale procesul de învățare, să fie sensibil la frumosul din natură și la cel creat de om.

În acest sens, curriculumul de limba și literatura română pentru clasele a V-a – a VIII-a, ca și pentru învățământul liceal, se bazează pe modelul *comunicativ-funcțional*, model ce presupune studiul integrat al limbii, al comunicării și al textului literar, fiind adecvat nu doar specificului acestui obiect de studiu, ci și modalităților propriu-zise de structurare a competenței de comunicare a elevilor.

În mod concret, dezvoltarea competențelor de comunicare, adică utilizarea corectă și adecvată a limbii române în producerea și receptarea mesajelor orale și scrise, se realizează prin familiarizarea elevilor cu situații diverse de comunicare, cu **texte literare și nonliterare** adecvate vârstei școlare.

În sensul celor arătate mai sus, dominantele curriculumului de limba și literatura română pentru gimnaziu sunt:

- prezentarea comunicării în calitatea sa de competență umană fundamentală, descrisă în termeni de cunoștințe/ achiziții, deprinderi/ abilități și atitudini;
- dezvoltarea progresivă a competențelor de comunicare în toate cele trei domenii ale disciplinei: *Lectură, Elemente de construcție a comunicării și Practica rațională și funcțională a limbii.*
- echilibrarea ponderii acordate exprimării orale față de cea scrisă, precum și mutarea accentului pe producerea unor *mesaje proprii*;
- adaptarea conținuturilor la nivelul de vârstă și la interesele copiilor.

Structura curriculumului școlar are următoarele componente:

- Notă de prezentare;
- Competențe generale;
- Valori și atitudini;
- Competențe specifice și conținuturi asociate acestora;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice.

Domeniile de conținuturi specifice disciplinei pentru clasele a V-a - a VIII-a sunt:

- a. Lectură;
- b. Practica rațională și funcțională a limbii;
- c. Elemente de construcție a comunicării.

Proiectarea activității didactice, precum și elaborarea de manuale școlare alternative trebuie să fie precedate de lectura integrală a programei școlare și de urmărirea logicii interne a acesteia. Activitățile de învățare și strategiile de lucru propuse de cadrele didactice trebuie să țină seama de experiența elevilor la această vârstă și să permită valorizarea pozitivă a acesteia.

Centrarea pe elev, ca subiect al activității instructiv-educative presupune respectarea unor exigențe ale învățării durabile, așa cum sunt:

- utilizarea unor metode active care pot contribui la dezvoltarea capacității de comunicare, de manifestare a spiritului critic, tolerant, deschis și creativ;
- exersarea lucrului în echipă, a cooperării și/sau a competiției;
- realizarea unor activități diverse de receptare și producere de mesaje orale și scrise, care să dea posibilitatea tuturor elevilor de a se participa la propria învățare;
- integrarea, în predare-învățare-evaluare, a elementelor de conținut din cele trei domenii ale disciplinei (lectură, practica rațională și funcțională a limbii, elemente de construcție a comunicării), pentru a le oferi elevilor motivații pentru învățare și un demers coerent integrator al formării capacităților de comunicare.

Conținuturile marcate prin asterisc () reprezintă elemente facultative ale curriculumului și nu fac obiectul evaluărilor naționale.*

COMPETENȚE GENERALE, SOCIALE ȘI CIVICE

1. Receptarea mesajului oral în diferite situații de comunicare
2. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în producerea de mesaje orale în situații de comunicare monologată și dialogată
3. Receptarea mesajului scris, din texte literare și nonliterare, în scopuri diverse
4. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în producerea de mesaje scrise, în diferite contexte de realizare, cu scopuri diverse

VALORI ȘI ATITUDINI

Cultivarea interesului pentru lectură și a plăcerii de a citi, a gustului estetic în domeniul literaturii

Stimularea gândirii autonome, reflexive și critice în raport cu diversele mesaje receptate

Cultivarea unei atitudini pozitive față de comunicare prin conștientizarea impactului limbajului asupra celorlalți și prin nevoia de a înțelege și de a folosi limbajul într-o manieră pozitivă, responsabilă din punct de vedere social

Cultivarea unei atitudini pozitive față de limba română și recunoașterea rolului acesteia pentru dezvoltarea personală și îmbogățirea orizontului cultural

Dezvoltarea interesului față de comunicarea interculturală

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI ASOCIATE

1. Receptarea mesajului oral în diferite situații de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi asociate
1.1 identificarea informațiilor esențiale dintr-un mesaj oral, în scopul înțelegerii sensului global al acestuia	<ul style="list-style-type: none"> - idee principală, idee secundară; - mesaje orale diverse (înregistrări audio sau video cu basme, schițe; reclame transmise la radio și televiziune, monologuri, dialoguri etc.); - mesaje orale care evidențiază elementele specifice situației de comunicare: emițător, receptor, mesaj, cod, canal, context în diverse situații de comunicare; - dificultăți în desprinderea informației dintr-un mesaj oral;
1.2 identificarea secvențelor de dialog, de narațiune și de descriere dintr-un mesaj oral, în scopul înțelegerii modului de structurare a acestora	<ul style="list-style-type: none"> - structura secvențelor descriptive, narative și dialogate; - organizarea dialogului simplu; formule de menținere a dialogului;
1.3 sesizarea unităților lexicale necunoscute în fluxul vorbirii, în scopul clarificării acestora	<ul style="list-style-type: none"> - vocabularul limbii române; - cuvântul – unitate de bază a vocabularului; forma și conținutul cuvintelor; - cuvânt de bază; cuvinte derivate/serii derivate; rădăcină, sufixe și prefixe; sinonime și antonime; - articolul de dicționar;
1.4 sesizarea corectitudinii/ incorectitudinii gramaticale a unui enunț și/ sau a formelor lexicale	<ul style="list-style-type: none"> - corespondența dintre sunet și literă; - vocalele, consoanele, semivocalele; - grupurile de sunete (diftongul, triftongul); hiatul; - silaba; - greșeli de pronunție, de acord, de flexiune, în diverse situații de comunicare; pronunțarea diftongului, a triftongului și a hiatului; - pronunție corectă și intonație, la clasele cu elevi aparținând minorităților etnice; - *organizarea propoziției și a frazei;
1.5 aplicarea principiilor ascultării active în manifestarea unui comportament comunicativ adecvat	<ul style="list-style-type: none"> - indici de inițiere de către partener a unui dialog; - *elemente verbale și nonverbale în comunicarea orală; - *constituenții textului oral.

2. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în producerea de mesaje orale în situații de comunicare monologată și dialogată

Competențe specifice	Conținuturi asociate
-----------------------------	-----------------------------

- 2.1. înlănțuirea clară a ideilor într-un mesaj oral
- propoziția simplă și propoziția dezvoltată;
 - formularea ideilor principale și a celor secundare dintr-un text citit/ascultat;
 - expunere orală – individual sau în grup – a unui plan simplu și/sau a unui plan dezvoltat de idei, pornind de la o temă dată;
 - rezumarea orală a unor texte narative citite sau ascultate;
 - *constituenții textului oral;
 - povestire orală, pornind de la cuvinte-cheie;
 - formularea unor aprecieri personale referitoare la mesajele ascultate/ textele studiate;
- 2.2 selectarea elementelor de lexic adecvate situațiilor de comunicare
- stabilirea ideilor în jurul cărora se organizează o temă dată (idee principală, idee secundară);
 - sensul unor cuvinte în diferite contexte;
 - utilizarea, în contexte diferite, a achizițiilor lexicale noi;
 - cuvânt de bază; cuvinte derivate/serii derivate; rădăcină, sufixe și prefixe; sinonime și antonime; câmpuri lexico-semantic;
 - *selectarea cuvintelor;
- 2.3 alcătuirea unor propoziții și fraze corecte din punct de vedere gramatical
- propoziții simple și dezvoltate; propoziție principală și propoziție secundară; fraza formată din propoziții principale și propoziții secundare; propoziția afirmativă și propoziția negativă; propoziția enunțiativă și propoziția interogativă; fraze construite prin coordonare (copulativă și prin juxtapunere) și prin subordonare;
 - dezvoltarea unei propoziții simple;
 - părți de vorbire și categorii gramaticale specifice acestora: verbul (timp, persoană, număr, moduri personale și nepersonale); substantivul (gen, număr, articolul hotărât și articolul nehotărât, cazurile substantivului); pronumele personal și pronumele personal de politețe (persoană, număr, gen, forme accentuate și neaccentuate); numeralul (cardinal și ordinal), adjectivul (adjective variabile și invariabile, acordul cu substantivul, topica adjectivului); adverbul (de loc, de timp, de mod); interjecția; relații și funcții sintactice;
 - părți de propoziție: predicatul (verbal și nominal), subiectul (exprimat și neexprimat); acordul predicatului cu subiectul în persoană și număr; atributul, complementul;
 - *organizarea propoziției și a frazei;
 - formele limbii literare;
 - dificultăți pentru clasele cu elevi aparținând minorităților etnice (de exemplu: folosirea genului, acordul în gen etc.);

- 2.4 adaptarea vorbirii la parteneri și la situația de comunicare/ situații de comunicare diverse
- rolul de emițător și rolul de receptor;
 - prezentarea succintă a unor texte literare sau nonliterare;
 - exprimarea unor puncte de vedere și justificarea acestora în funcție de context;
 - dialoguri simple pe diverse teme de interes pentru elevi;
 - *acte de vorbire;
 - pronunție corectă și fluentă în limba română, pentru clasele cu elevi aparținând minorităților etnice;
 - *elemente verbale și nonverbale în comunicarea orală;
- 2.5 participarea la diferite situații de comunicare
- situația de comunicare dialogată; organizarea dialogului simplu; formule elementare de menținere a dialogului;
 - *acte de vorbire.

3. Receptarea mesajului scris, din texte literare și nonliterare, în scopuri diverse

Competențe specifice	Conținuturi asociate
3.1 identificarea ideilor principale după citirea globală a unui text	<ul style="list-style-type: none"> - idei principale, idei secundare; - opera literară; texte literare (populare și culte), texte non-literare (articolul de dicționar, reclama); - conținutul și structurarea formală a textului poetic (în strofe și în versuri); rima în poeziile studiate - raportul dintre realitate și literatură;
3.2 recunoașterea modurilor de expunere utilizate într-un text narativ	<ul style="list-style-type: none"> - moduri de expunere (narațiune, descriere, dialog); - întrebările specifice abordării textelor narative: „ce“ se povestește (ce se întâmplă, care este acțiunea relatată), „cine” ia parte la acțiune (personajele, trăsături fizice și morale ale personajelor), „cine“ povestește (narratorul); - specii literare: schița și basmul;
3.3 identificarea expresiilor și a cuvintelor noi într-un text literar sau nonliterar	<ul style="list-style-type: none"> - sinonime și antonime; - figuri de stil (personificare, comparație, enumerație, repetiție, epitet);
3.4 sesizarea corectitudinii utilizării categoriilor gramaticale învățate	<ul style="list-style-type: none"> - verbul (timp, persoană, număr, moduri personale și ne-personale), verbele auxiliare <i>a fi</i>, <i>a avea a vrea</i>; substantivul (substantive comune și proprii, gen, număr, articolul hotărât și articolul nehotărât, cazurile substantivului); pronumele (pronumele personal: persoană, număr, gen, forme accentuate și neaccentuate; pronumele personal de politețe); numeralul (cardinal și ordinal), adjectivul (adjective propriu-zise și adjective provenite din verbe la participiu, adjective variabile și invariabile, acordul cu substantivul, topica adjectivului); adverbul (de loc, de timp, de mod; adverbe provenite din adjective); interjecția; relații și funcții sintactice;

- 3.5 Folosirea unor tehnici/ strategii de lucru cu textul/ cartea
- cartea – obiect cultural: titlul, autorul, tabla de materii; elementele componente ale paginii de carte; volumul;
 - biblioteca;
 - citirea corectă și fluentă a unui text cunoscut în fața unui auditoriu divers; valorificarea elementelor nonverbale în interpretarea unor texte studiate;
 - note de lectură.

4. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în producerea de mesaje scrise, în diferite contexte de realizare, cu scopuri diverse

Competențe specifice	Conținuturi asociate
4.1 redactarea unor lucrări scurte pe o anumită temă, urmărind un plan	<ul style="list-style-type: none"> - părțile componente ale unei compuneri; - așezarea corectă a textului în pagină; - structurarea notițelor la diferite discipline; elemente auxiliare (sublinieri, paranteze) care evidențiază ideile principale prin raportare la cele secundare; - plan de idei pentru un text propriu; - povestirea unor întâmplări reale sau imaginare; - transformarea textului dialogat în text narativ; - aprecieri personale referitoare la anumite secvențe ale textelor studiate (moduri de expunere, figuri de stil) sau la personaje; - compuneri după un suport vizual;
4.2 utilizarea, în redactare, a unor sinonime, antonime și derivate adecvate temei date	<ul style="list-style-type: none"> - sinonime, antonime; - câmpuri lexico-semantice; - cuvinte derivate (cuvânt de bază, rădăcină, sufixe, prefixe); - articolul de dicționar;
4.3 alcătuirea unor propoziții și fraze corecte din punct de vedere gramatical, folosind corect semnele ortografice și de punctuație	<ul style="list-style-type: none"> - propoziții simple și dezvoltate; dezvoltarea unei propoziții simple; propoziția principală și propoziția secundară; fraza; elemente de relație în frază (conjunțiile simple și compuse); coordonarea (copulativă și prin juxtapunere) și subordonarea; - ortografierea grupurilor de litere; despărțirea cuvintelor în silabe; semnele de punctuație (punctul, virgula, două puncte, ghilimele, linia de dialog, semnul întrebării, semnul exclamării, cratima); - dificultăți în scrierea unor categorii morfologice studiate; - dificultăți privitoare la categoriile morfologice, în special pentru clasele cu elevi aparținând minorităților etnice;
4.4 redactarea unor texte imaginative și reflexive în scopuri și în contexte variate	<ul style="list-style-type: none"> - scriere imaginativă (continuarea unor texte, schimbarea finalului, a perspectivei din care se povestește etc.); - scriere reflexivă (relatarea unor fapte și întâmplări, scrierea pe marginea textelor citite); - autoevaluare a propriilor texte redactate.

CONȚINUTURI

1. Lectura

1.1. *Cartea - obiect cultural*. Titlul. Autorul. Tabla de materii. Așezarea în pagină. Volumul. Biblioteca.

1.2. *Teoria literară*

1.2.1. Raportul dintre realitate și literatură.

1.2.2. *Textul și opera*. Opera literară.

1.2.3. *Structura operei literare*. Textul în proză. Ce se povestește: narațiunea; cine participă la acțiune: personajul (portretul fizic și portretul moral al personajului); cine povestește: naratorul. Modurile de expunere: *narațiunea, descrierea, dialogul*.

1.2.4. *Figurile de stil*. Personificarea. Comparația. Enumerația. Repetiția. Epitetul.

1.2.5. Textul în versuri. *Versificația*. Versul și strofa. Rima.

1.3. *Textul*

1.3.1. *Texte literare* în proză și în versuri – populare și culte – aparținând diverselor genuri și specii. Specii obligatorii: schița și basmul.

1.3.2. *Texte nonliterare*: articolul de dicționar, reclama.

Se vor selecta **5-7 texte literare de bază**, destinate studiului aprofundat. Între acestea vor fi incluse în mod obligatoriu și fragmente din operele scriitorilor clasici ai literaturii române. Ele pot fi însoțite de scurte texte auxiliare (literare sau nonliterare, inclusiv contemporane). Se sugerează ca textul de bază să nu depășească, de regulă, două pagini. Din textele mai lungi pot fi oferite fragmente semnificative, lectura integrală urmând a constitui obiect al lecturii personale a elevilor. Autorii de manuale și profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să evidențieze noțiunile cuprinse la punctele 1.2.1 – 1.2.5 și 1.3.1 – 1.3.2. Aceste texte trebuie să respecte următoarele criterii: valoric-estetic, formativ, adecvare la vârsta elevilor.

2. Practica rațională și funcțională a limbii

2.1. *Comunicarea orală*

2.1.1. *Situația de comunicare*. Aplicații pentru înțelegerea noțiunilor de: emițător, receptor, mesaj, context, cod, canal. Situația de comunicare dialogată.

2.1.2. *Structurarea textului oral*

Ideea principală, ideea secundară. Planul simplu și planul dezvoltat de idei. Rezumatul oral.

*Constituenții textului oral. *Selectarea cuvintelor. *Organizarea propoziției și a frazei.

*Disponerea și funcționarea simultană a elementelor verbale și nonverbale (aplicativ).

Organizarea dialogului simplu. Formule elementare de menținere a dialogului.

*Se recomandă ca elevii, folosindu-și deprinderile de exprimare orală, să poată realiza următoarele **acte de vorbire**:

- identificarea unei persoane, a unui obiect, a unui grup de persoane sau de obiecte;
- adresarea către o persoană, salutul;
- formularea de întrebări;
- inițierea sau încheierea unui schimb verbal;
- susținerea unei discuții directe sau telefonice;
- cererea sau oferirea unei informații despre: identitatea, starea, ocupația, calitatea socială a unei persoane; forma, calitatea, utilitatea unor obiecte; mediul familial, mediul social al unei persoane; un orar, un itinerar, desfășurarea unei acțiuni;
- exprimarea acordului sau a dezacordului, a gusturilor, a punctelor de vedere în legătură cu un fapt sau o persoană;
- descrierea unui obiect sau a unui ansamblu de obiecte;
- prezentarea unei acțiuni sau a unei înlănțuiri de acțiuni.

2.2. Comunicarea scrisă

2.2.1. Procesul scrierii

Părțile componente ale unei compuneri (actualizare).

Așezarea corectă a textului în pagină. Elemente auxiliare în scriere (sublinieri, paranteze etc.).

Semnele de punctuație: punctul, virgula, două puncte, ghilimelele, linia de dialog, semnul întrebării, semnul exclamării, cratima.

2.2.2. Contexte de realizare

Povestirea unor întâmplări reale sau imaginare.

Transformarea textului dialogat în text narativ. Aprecieri personale referitoare la textele literare studiate (referitoare la personaje, figuri de stil, moduri de expunere etc.).

Notițele. Lucrarea semestrială.

3. Elemente de construcție a comunicării

În toate clasele gimnaziului, modalitatea tradițională sau de altă natură, de ordonare, de combinare și de tratare didactică a unităților de conținut din acest capitol ține exclusiv de opțiunea autorului de manual și a profesorului. Se recomandă ca abordarea acestor aspecte să fie corelată cu studiul textului literar și nonliterar, inclusiv din punctul de vedere al valorilor stilistice, exigență absolut necesară, mai ales în cazul elementelor de lexic. Concepția pe care s-a întemeiat prezentul curriculum este că, în școală, predarea-învățarea va urmări „limba în funcțiune”, în variantele ei orală și scrisă, normată și literară, iar nu „limba ca sistem abstract”. Interesează *viziunea comunicativ-pragmatică* a prezentei programe, nu interesează *predarea în și pentru sine* a unor cunoștințe gramaticale, ci *abordarea funcțională și aplicativă* a acestora în calitatea lor de elemente care contribuie la structurarea unei comunicări corecte și eficiente. În acest sens, se recomandă, în toate cazurile, exerciții de tip analitic (de recunoaștere, de grupare, de motivare, de descriere, de diferențiere) și de tip sintetic (de modificare, de completare, de exemplificare, de construcție). Se vor evidenția aspecte ținând de ortografie, de punctuație și de ortoepie, de exprimare corectă în toate situațiile care impun o asemenea abordare. Se sugerează ca, în predarea problemelor noi, profesorul să se sprijine de fiecare dată pe actualizarea cunoștințelor asimilate anterior de către elevi, pornind de la un text, de la o situație concretă de comunicare, și nu de la noțiunile teoretice.

Începând cu anul școlar 2006-2007 se vor respecta normele prevăzute de DOOM, ediția a II-a.

3.1. Lexicul

Vocabularul limbii române.

Cuvântul – unitate de bază a vocabularului. Forma și conținutul. Cuvântul de bază. Cuvântul derivat. Rădăcina. Sufixe. Prefixe.

Sinonimele. Antonimele. Câmpuri lexico-semantice (aplicativ).

3.2. Noțiuni de fonetică. Sunetul și litera: corespondența dintre ele. Vocalele. Consoanele. Semivocalele. Grupurile de sunete (diftongul, triftongul). Hiatul. Silaba.

3.3. Noțiuni elementare de sintaxă (actualizarea cunoștințelor din ciclul primar). *Părțile gramaticii (morfologia și sintaxa). Propoziția și părțile de propoziție. Propoziția simplă și propoziția dezvoltată. Dezvoltarea unei propoziții simple. Propoziția afirmativă și propoziția negativă. Propoziția enunțiativă și propoziția interogativă. Fraza.

3.4. Morfosintaxa

3.4.1. Verbul.

Timpul, persoana, numărul (actualizare).

Modurile personale și modurile nepersonale (recunoaștere). Timpurile modului indicativ: prezent, imperfect, perfect compus, perfect simplu, mai-mult-ca-perfectul, viitorul I.

Verbele auxiliare: *a fi, a avea, a vrea*.

Funcția sintactică: predicatul (actualizare). Predicatul verbal. Predicatul nominal (verbul copulativ *a fi* și numele predicativ).

3.4.2. Substantivul.

Substantivele comune și substantivele proprii. Genul. Numărul. (actualizare)

Articolul. Articolul hotărât. Articolul nehotărât.

Cazurile substantivului

Nominativul. Funcții sintactice: subiect și nume predicativ.

Acuzativul. Prepoziția. Prepoziția simplă și compusă. Funcții sintactice: complement și atribut (fără precizarea felului).

Dativul. Funcții sintactice: complement (fără precizarea felului).

Genitivul. Articolul genitival (posesiv). Acordul în gen și în număr al articolului genitival cu substantivul determinat. Utilizarea corectă a substantivelor proprii în dativ-genitiv. Funcții sintactice: atribut (fără precizarea felului).

Vocativul.

3.4.3. *Substituți ai substantivului*

3.4.3.1. *Pronumele*

Pronumele personal: persoana, numărul, genul (actualizare). Formele accentuate și neaccentuate ale pronumelui personal. Funcțiile sintactice: subiect, atribut, complement.

Pronumele personal de politețe. *Formule reverențioase de adresare.

3.4.3.2. *Numeralul*

Numeralul cardinal. *Numeralul ordinal*. Funcții sintactice: subiect, atribut, complement.

3.4.4. *Determinanții substantivului*

Adjectivul

Adjectivul propriu-zis și adjectivul provenit din verb la participiu.

Adjectivele variabile (formele flexionare) și invariabile. Acordul cu substantivul în gen, număr și caz. Funcții sintactice: atribut și nume predicativ. Topica adjectivului.

3.4.5. *Părțile de vorbire neflexibile*

3.4.5.1. *Adverbul*

Adverbele de loc, de timp, de mod. Adverbele provenite din adjective. Funcția sintactică: complement.

3.4.5.2. *Interjecția*.

3.5. *Sintaxa propoziției*

3.5.1. *Predicatul*.

Predicatul verbal (exprimat numai prin verb la moduri personale)

Predicatul nominal (numai cu verbul copulativ *a fi*). Numele predicativ simplu și multiplu.

Valorile sintactice și semantice ale verbului *a fi*.

3.5.2. *Subiectul*

Subiectul exprimat (simplu și multiplu) și subiectul neexprimat (subînțeles și inclus). Părțile de vorbire prin care se exprimă subiectul (substantiv, pronume, numeral). Acordul predicatului cu subiectul în persoană și număr (actualizare).

3.5.3. *Atributul*

Elementele regente ale atributului.

3.5.4. *Complementul*

Elementele regente ale complementului (numai verbul).

3.6. *Sintaxa frazei*. Propoziția principală. Propoziția secundară. Fraza formată din propoziții principale și propoziții secundare. Elementele de relație în frază: conjuncțiile (simple și compuse). Coordonarea copulativă și prin juxtapunere. Subordonarea.

CLASA A VI-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI ASOCIATE

1. Receptarea mesajului oral în diferite situații de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi asociate
1.1 distingerea între informațiile esențiale și cele de detaliu dintr-un mesaj oral, stabilind legături sau diferențieri între informațiile receptate din surse diverse	- mesaje orale diverse; - structurarea textului oral (actualizare); - structura textului oral de tip narativ, descriptiv și informativ; - *acte de vorbire;
1.2 sesizarea sensului unităților lexicale noi în funcție de context	- structura fonematică a cuvântului; - forme lexicale corecte/ incorecte; - receptare auditivă a cuvintelor noi în texte literare și nonliterare; serii sinonimice și antonimice; stabilirea sensului unui cuvânt necunoscut prin apel la context; sensul omonimelor în context; - arhaisme și regionalisme; rolul lor în textele literare studiate; - sufixe diminutive și sufixe augmentative; - cuvinte compuse prin alăturare, subordonare și abreviere; - familia lexicală;
1.3 sesizarea abaterilor de la normele gramaticale într-un mesaj oral	- corectitudinea structurii gramaticale (morfoloică și sintactică) în fluxul enunțurilor orale; - abateri de la normele gramaticale (acord, flexiune) într-un mesaj oral;
1.4 aplicarea principiilor ascultării active în manifestarea unui comportament comunicativ adecvat	- organizarea textului dialogat; - *elemente verbale și nonverbale în comunicarea orală; - *acte de vorbire.

2. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în producerea de mesaje orale în situații de comunicare monologată și dialogată

Competențe specifice	Conținuturi asociate
2.1 înlănțuirea clară și corectă a ideilor într-un monolog (narativ, descriptiv, informativ)	- ordonarea ideilor în comunicare (actualizare): realizarea orală a unui plan simplu și dezvoltarea acestuia prin adăugarea ideilor secundare; - rezumarea orală a unui text dat (actualizare); alcătuirea unor texte orale narative, descriptive și informative;
2.2 utilizarea relațiilor de sinonimie, de antonimie, de omonimie în organizarea mesajului oral	- sensurile și semnificația unor cuvinte în diferite contexte; - utilizarea, în contexte diverse, a achizițiilor lexicale noi; - utilizarea adecvată, în contexte diverse, a unor sinonime, antonime, omonime; - familii lexicale; câmpuri lexico-semantice;

- 2.3 utilizarea categoriilor gramaticale învățate, în diverse tipuri de propoziții
- alcătuirea corectă a propozițiilor simple și dezvoltate; fraze construite prin coordonare și subordonare;
 - propoziția regentă; elementul regent;
 - folosirea corectă, într-un context dat, a categoriilor gramaticale specifice părților de vorbire învățate (actualizare și conținuturi noi): verbul, substantivul, pronumele, numeralul, adjectivul, adverbul, prepoziția, conjuncția, interjecția; relații și funcții sintactice;
 - părți de propoziție: predicatul (verbal și nominal), subiectul (exprimat și neexprimat), acordul predicatului cu subiectul, atributul (atributul adjectival, substantival, pronominal, verbal), complementul (complementele circumstanțiale de loc, de timp, de mod; complementele necircumstanțiale, complementul direct și complementul indirect);
- 2.4 adaptarea vorbirii la situația concretă de dialog sau de monolog
- textul dialogat: dialoguri pe diverse teme de interes pentru elevi, modalități de adaptare la interlocutor;
 - monologul oral (texte narative, descriptive, informative);
 - organizarea replicilor într-un dialog complex; adaptarea la interlocutor;
 - *modalități de conectare a elementelor nonverbale la cele verbale;
 - pronunțarea fluentă a unor secvențe semnificative ale mesajului oral, reglarea tonului, a intonației, în funcție de starea de spirit (bucurie, surpriză, supărare);
 - comunicare orală cu scop declarat de informare, de luare de atitudine, de opinie;
 - *acte de vorbire (de exemplu: formularea unor propuneri, expunerea unor opinii despre ceva sau cineva, prezentarea unor impresii, exprimarea acordului sau a dezacordului în fața unui auditoriu cunoscute, descrierea unui obiect, a unei persoane sau a unui loc etc.);
 - exersarea dialogului/monologului de către elevii aparținând minorităților etnice, în situații concrete, care le-ar putea crea dificultăți de comunicare
- 2.5 participarea la diferite situații de comunicare, manifestând o atitudine favorabilă progresiei comunicării
- organizarea replicilor într-un dialog complex; inițierea, menținerea și încheierea unui dialog cu diferite categorii de interlocutori cunoscuți;
 - *acte de vorbire (de exemplu: susținerea unei conversații impuse sau propuse; susținerea unui schimb verbal într-o conversație de grup, utilizând corect limba literară, posibilitățile expresive ale limbii vorbite);
 - *adecvarea elementelor nonverbale la mesajul transmis.

3. Receptarea mesajului scris, din texte literare și nonliterare, în scopuri diverse

Competențe specifice	Conținuturi asociate
3.1 diferențierea elementelor de ansamblu de cele de detaliu în cadrul textului citit	<ul style="list-style-type: none">- identificarea problemei principale abordate într-un text literar sau nonliterar (într-o descriere: elementele și trăsăturile obiectelor descrise; într-o narațiune: acțiunea, participanții la acțiune, timpul și spațiul în care se petrec evenimentele; într-un anunț sau într-o știre: ideile esențiale și intenția comunicativă din spatele acestora);- subiectul operei literare, momentele subiectului, timpul și spațiul în narațiune- *structura cărții: rolul cuprinsului, al prefetei, postfeței și al notelor;- texte literare epice și lirice; texte nonliterare: anunțul, știrea
3.2 identificarea modurilor de expunere într-un text epic și a procedeelelor de expresivitate artistică într-un text liric	<ul style="list-style-type: none">- caracteristicile operelor epice (în proză sau versuri): narațiunea la persoana a III-a și la persoana I, subiectul operei literare, momentele subiectului, timpul și spațiul în narațiune, autor, narator, personaj; rolul dialogului și al descrierii într-o narațiune; descrierea (portretul literar, tabloul); dialogul ca mijloc de caracterizare a personajelor;- rolul figurilor de stil învățate în diferite texte literare, populare și culte (personificare, comparație, enumerație, repetiție, epitet, antiteza); tipuri de rimă (monorima, rima împerecheată, rima încrucișată, rima îmbrățișată) și măsura versurilor- diferențierea între o operă epică și o operă lirică;- trăsături ale speciilor literare: pastelul, fabula și doina populară;- texte nonliterare: anunțul, știrea; modul de reflectare a realității în textul nonliterar (prin comparație cu modul de reflectare a realității în textul literar)
3.3 sesizarea valorii expresive a unităților lexicale în textele citite	<ul style="list-style-type: none">- explicarea unor expresii și a unor cuvinte noi identificate într-un text citit, în context sau cu ajutorul dicționarelor;- rolul sinonimiei, al antonimiei și al omonimiei într-un text dat; sensurile cuvintelor în contexte diferite; expresivitatea formelor arhaice și regionale;- mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului (derivarea, compunerea, schimbarea valorii gramaticale);- câmpuri lexico-semantice

- 3.4 sesizarea organizării morfologice și sintactice a textelor citite (nonliterare și literare)
- categorii morfologice specifice părților de vorbire: verbul (verbe predicative și verbe nepredicative – copulativele *a fi* și *a deveni* și auxiliarele; moduri personale și nepersonale); substantivul (substantive defectiv de singular sau de plural; substantivele colective; cazurile și funcțiile sintactice ale substantivului); pronumele (pronumele personal, pronumele posesiv și adjectivul pronominal posesiv, pronumele demonstrativ și adjectivul pronominal demonstrativ); numeralul (valoarea substantivală și adjectivală a numeralului; numeralul cardinal și numeralul ordinal, funcții sintactice); adjectivul (forme flexionare, articolul demonstrativ, gradele de comparație, funcții sintactice); adverbul (gradele de comparație; funcții sintactice); prepoziția (regimul cazual); conjuncția; interjecția (interjecții predicative)
 - felul propozițiilor, fraza, propoziția regentă, elementul regent, coordonarea și subordonarea;
 - părți de propoziție: predicatul (verbal și nominal), subiectul (exprimat și neexprimat); acordul predicatului cu subiectul; atributul, complementul

4. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în producerea de mesaje scrise, în diferite contexte de realizare, cu scopuri diverse

Competențe specifice

Conținuturi asociate

- 4.1 redactarea textelor cu destinații diverse
- structurarea detaliilor în jurul ideii principale;
 - redactarea unor scrisori și anunțuri;
 - rezumatul unui text citit (literar sau nonliterar); aprecieri personale referitoare la textele epice și lirice studiate;
 - relatarea unor fapte/ întâmplări; *prezentarea unor informații privitoare la realitatea înconjurătoare;
 - motivarea unei opinii, pornind de la diverse teme discutate în clasă, de la texte studiate sau fapte/persoane din realitate;
 - descrierea de tip tablou și de tip portret; povestirea unor texte narative/filme văzute etc.;
- 4.2 utilizarea unui lexic diversificat, recurgând la categoriile semantice studiate și la mijloacele de îmbogățire a vocabularului, pentru exprimarea nuanțată
- utilizarea sinonimelor, a antonimelor și a omonimelor adecvate în contexte date;
 - familia lexicală (derivate, compuse, cuvinte obținute prin schimbarea valorii gramaticale), câmpurile lexico-semantice;
 - utilizarea mijloacelor interne de îmbogățire a vocabularului (derivare cu sufixe și prefixe, compunere – prin alăturare, subordonare și abreviere, schimbarea valorii gramaticale);

- 4.3 înlănțuirea corectă a frazelor în textul redactat, utilizând corect semnele ortografice și de punctuație
- coordonarea și subordonarea;
 - utilizarea corectă, în propoziție și în frază, a semnelor de punctuație (punctul, virgula, punctul și virgula, linia de dialog, linia de pauză) și a semnelor ortografice (cratima, punctul);
 - aplicarea topicii normale în propoziție și în frază; ortografierea diftongilor, a triftongilor și a vocalelor în hiat; aplicarea regulilor fonetice de despărțire în silabe a cuvintelor.
- 4.4 alcătuirea rezumatului unui text literar sau nonliterar
- identificarea și ordonarea secvențelor narative dintr-un text dat, în vederea rezumării acestuia; alcătuirea planului de idei; transformarea textului dialogat în text narativ;
 - rezumarea textelor narative (pregătire, redactare, verificare)
 - rezumarea unui text nonliterar; povestirea unui film, a unei piese de teatru etc.

CONȚINUTURI

Unitățile de conținut tipărite cu litere aldine constituie noțiuni noi pentru clasa a VI-a.

1. *Lectura*

1.1. *Cartea - obiect cultural*. *Structura cărții: cuprins, prefață, postfață, note.

1.2. *Teoria literară*

1.2.1. *Structura operei literare*. Modurile de expunere. *Narațiunea* (autor, narator, personaj; narațiunea la persoana a III-a și narațiunea la persoana I; subiectul operei literare, momentele subiectului; timpul și spațiul în narațiune). *Descrierea* (portretul literar, tabloul). *Dialogul* (mijloc de caracterizare a personajelor).

1.2.2. *Figurile de stil* (actualizare). **Antiteza**.

1.2.3. *Versificația* (actualizare). **Tipuri de rimă** (monorima, rima împerecheată, rima încrucișată, rima îmbrățișată). **Măsura**.

1.3. *Textul*

1.3.1. *Texte literare* – populare și culte – aparținând diverselor genuri și specii. **Opera epică. Opera lirică**. Specii literare obligatorii: **pastelul, fabula, doina populară**.

1.3.2. *Texte nonliterare*: anunțul, știrea.

Se vor selecta **6-8 texte literare de bază**, destinate studiului aprofundat. Între acestea vor fi incluse în mod obligatoriu și fragmente din operele scriitorilor clasici ai literaturii române. Ele pot fi însoțite de scurte texte auxiliare (literare sau nonliterare, inclusiv contemporane). Se sugerează ca textul de bază să nu depășească, de regulă, două pagini. Din textele mai lungi pot fi oferite fragmente semnificative, lectura integrală urmând a constitui obiect al lecturii personale a elevilor. Autorii de manuale și profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să evidențieze noțiunile cuprinse la punctele 1.2.1 – 1.2.3 și 1.3.1 – 1.3.2. Aceste texte trebuie să respecte următoarele criterii: valoric-estetic, formativ, adecvare la vârsta elevilor.

2. Practica rațională și funcțională a limbii

2.1. Comunicarea orală

2.1.1. Structurarea textului oral

Ordonarea ideilor în comunicare (actualizare).

2.1.2. Textul dialogat și cel monologat.

Organizarea replicilor într-un dialog complex. Adaptarea la interlocutor. Modalități de conectare a elementelor nonverbale la cele verbale.

Monologul: text narativ, text descriptiv, text informativ. Rezumatul oral (actualizare).

*Se recomandă ca elevii să poată realiza următoarele **acte de vorbire**:

- identificarea sau diferențierea unui obiect de altul ori a unei persoane de alta;
- susținerea unui schimb verbal într-o conversație de grup;
- exprimarea gusturilor, expunerea unor opinii despre ceva sau cineva, stabilirea unei analogii, a unei comparații, exprimarea unei impresii personale;
- formularea unei propuneri, acceptarea ori refuzul unei propuneri;
- descrierea unui obiect sau a unei persoane (a unui loc);
- prezentarea unei acțiuni complexe.

2.2. Comunicarea scrisă

2.2.1. Procesul scrierii

Organizarea unui text în funcție de destinație (scrisoarea, anunțul).

Semnele de punctuație: **punctul și virgula**, linia de dialog și **linia de pauză**. *Semnele ortografice*: cratima, **punctul ca semn ortografic**.

2.2.2. Contextele de realizare

Relatarea. *Oferirea de informații privind diverse aspecte ale realității înconjurătoare.

Motivarea unei opinii privitoare la textele studiate sau la fapte/persoane din realitate.

Descrierea de tip tablou, de tip portret. Povestirea.

Rezumatul. Aprecieri personale referitoare la textele epice și lirice studiate.

3. Elemente de construcție a comunicării

În toate clasele gimnaziului, modalitatea tradițională sau de altă natură, de ordonare, de combinare și de tratare didactică a unităților de conținut din acest capitol ține exclusiv de opțiunea autorului de manual și a profesorului. Se recomandă ca abordarea acestor aspecte să fie corelată cu studiul textului nonliterar și literar, inclusiv din punctul de vedere al valorilor stilistice, exigență absolut necesară, mai ales în cazul elementelor de lexic. Concepția pe care s-a întemeiat prezentul curriculum este că, în școală, predarea-învățarea va urmări „limba în funcțiune”, în variantele ei orală și scrisă, normată și literară, iar nu „limba ca sistem abstract”.

Interesează *viziunea comunicativ-pragmatică* a prezentei programe, nu *predarea în și pentru sine* a unor „cunoștințe gramaticale”, ci *abordarea funcțională și aplicativă* a acestora în calitatea lor de elemente care contribuie la structurarea unei comunicări corecte și eficiente. În acest sens, se recomandă, în toate cazurile, exerciții de tip analitic (de recunoaștere, de grupare, de motivare, de descriere, de diferențiere) și de tip sintetic (de modificare, de completare, de exemplificare, de construcție). Se vor evidenția aspecte ținând de ortografie, de punctuație și de ortoepie, de exprimare corectă în toate situațiile care impun o asemenea abordare. Se sugerează ca, în prezentarea problemelor noi, profesorul să se sprijine de fiecare dată pe actualizarea cunoștințelor asimilate anterior de către elevi, pornind de la un text, de la o situație concretă de comunicare, și nu de la noțiunile teoretice.

Dimensiunea stilistică a faptelor de limbă se preconizează a fi tratată la secțiunea consacrată studiului textelor literare și de câte ori profesorul găsește soluția practică cea mai eficientă.

Începând cu anul școlar 2006-2007 se vor respecta normele prevăzute de DOOM, ediția a II-a.

3.1. Lexicul (actualizare)

Noțiunea de vocabular.

Mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului.

a. *Derivarea* (actualizare).

Sufixarea. **Sufixele diminutive și sufixele augmentative.**

Prefixarea.

b. *Compunerea.*

Compunerea prin alăturare, subordonare¹ și abreviere.

c. *Schimbarea valorii gramaticale* (conversiunea).

Substantive provenite din alte părți de vorbire. Adjective provenite din verbe la participiu.

Adverbe provenite din adjective și din substantive.

Familia lexicală (derivate, compuse, cuvinte obținute prin schimbarea valorii gramaticale).

Câmpurile lexico-semantice (aplicativ).

Sinonimele (actualizare). Antonimele (actualizare).

Omonimele (omofone și omografe).

Arhaismele și regionalismele.

3.2. *Noțiuni de fonetică* (actualizare). Regulile de despărțire a cuvintelor în silabe. Ortografia pentru despărțirea în silabe (inclusiv folosirea cratimei și a apostrofului).

3.3. *Noțiuni de sintaxă* (actualizare). Felul propozițiilor. Fraza. **Propoziția regentă. Elementul regent.** Coordonarea și subordonarea.

3.4. *Morfosintaxa.*

3.4.1. *Verbul* – (actualizare). *Verbele predicative și verbele nepredicative: copulative* (numai a fi, a deveni) și auxiliare.

Modurile personale: indicativ, imperativ, conjunctiv, condițional-optativ. **Timpuri.**

Modurile nepersonale: **infinitiv, gerunziu, participiu, supin.**

3.4.2. *Substantivul* (actualizare).

Substantivele defective de singular sau de plural. Substantivele colective. Cazurile și funcțiile sintactice ale substantivului.

3.4.3. *Substituți ai substantivului*

3.4.3.1. *Pronumele*

Pronumele personal.

Pronumele posesiv și adjectivul pronominal posesiv. Forme, cazuri și funcții sintactice.

Pronumele demonstrativ și adjectivul pronominal demonstrativ. Forme, cazuri și funcții sintactice.

3.4.3.2. *Numeralul* (actualizare). **Valoarea substantivală și adjectivală a numeralului.**

Numeralul cardinal și numeralul ordinal. Funcții sintactice.

3.4.4. *Determinanții substantivului*

Adjectivul (actualizare). Formele flexionare. **Articolul demonstrativ (adjectival).**

Gradele de comparație. Funcții sintactice.

3.4.5. *Părțile de vorbire neflexionare*

¹ Prin compunere prin subordonare se înțelege: 1. Subordonarea atributivă: a) substantiv + adjectiv; *botgros, coate-goale, vorbă-lungă, acid clorhidric, Almașul-Mare* ș.a. b) adjectiv + substantiv (în unele formații mai vechi): *bună-credință, bună-cuviință, bunăvoință, rea-credință, rea-voință* etc.; c) substantiv + substantiv în genitiv: *Calea Laptelui, ciuboșica cucului, gura-leului, floarea-soarelui, ochiul-boului, Gura Ocniței, Neagra Șarului* [...], *Delta Dunării* ș.a.; d) substantiv + substantiv cu prepoziție: *apă de plumb, bou de baltă, floare-de-colt, Roșiori de Vede, Baia de Aramă* etc.; 2. Subordonare completivă (rezultatul unor izolări): *fluieră-vânt, încurcă-lume, pierde-vară, zgârie-brânză, ducă-se pe pustii*; 3. Subordonare față de un adjectiv, având ca rezultat un alt adjectiv: a) adjectiv nume de culoare combinat cu determinanții *deschis, închis: roșu închis/deschis*; două adjective nume de culoare: *galben-portocaliu, galben-verzui*; c) adjectiv verbal precedat de un circumstanțial: *bine-credincios, bine-venit, clar-văzător*; 4. Subordonarea eterogenă prin care se formează numeralul: a) subordonarea circumstanțială de la 11 la 19: *doisprezece* (*doi* „peste” *zece*); subordonarea atributivă de la 20 la 90, unde numerele ca 2, 3, 4 sunt atributele lui zece (22, 23, 24 etc.). (cf. art. *Compunere*, semnat de Angela Bidu-Vrânceanu, în *Dicționar de științe ale limbii*, Editura Nemira, 2001, p. 124-125).

3.4.5.1. *Adverbul* (actualizare). **Gradele de comparație.** Funcțiile sintactice: **complement circumstanțial de loc, de timp, de mod, atribut adverbial.**

3.4.5.2. *Prepoziția* (actualizare). **Regimul cazual.**

3.4.5.3. *Conjunția* (actualizare).

Exerciții de folosire corectă a adverbului, a prepoziției și a conjuncției.

3.4.5.4. *Interjecția* (actualizare). **Interjecții predicative.**

3.5. *Sintaxa propoziției* (actualizare).

3.5.1. *Predicatul. Predicatul verbal și predicatul nominal* (numai cu verbele copulative *a fi* și *a deveni*).

3.5.2. *Subiectul*

Subiectul exprimat și subiectul neexprimat (subînțeles și inclus).

Acordul predicatului cu subiectul.

3.5.3. *Atributul* (actualizare). **Atributul adjectival. Atributul substantival. Atributul pronominal. Atributul adverbial.**

3.5.4. *Complementul* (actualizare). **Complementele circumstanțiale. Complementele circumstanțiale de loc, de timp, de mod. Complementele necircumstanțiale. Complementul direct. Complementul indirect.**

CLASA A VII-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI ASOCIATE

1. Receptarea mesajului oral în diferite situații de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi asociate
1.1 înțelegerea semnificației generale a unui mesaj oral	- cuvinte-cheie într-un mesaj oral (text monologat, text dialogat); elementele esențiale ale dialogului (intenție, parteneri, situație de comunicare);
1.2 sesizarea modalităților de organizare a secvențelor textuale ale unui mesaj oral	- modalități specifice de inițiere, menținere și încheiere a dialogului; *dialog formal și dialog informal;
1.3 integrarea categoriilor semantice în structuri lexicale proprii	- sensul cuvântului în context; sesizarea relațiilor de sinonimie, antonimie, omonimie într-o comunicare orală; - împrumuturile; cuvintele polisemantice; polisemia și omonimia – asemănări și deosebiri - *unități frazeologice
1.4 sesizarea abaterilor de la normele limbii literare într-un mesaj ascultat	- construcții pleonastice și atracția paronimică; dezacorduri gramaticale; nedublarea complementului direct și indirect; *nume proprii greșit accentuate;
1.5 aplicarea principiilor ascultării active în manifestarea unui comportament comunicativ adecvat	discuții de confruntare a opiniilor; ascultarea argumentelor/ contraargumentelor* formulate într-o discuție de partenerii de comunicare.

2. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în producerea de mesaje orale în situații de comunicare monologată și dialogată

Competențe specifice	Conținuturi asociate
2.1 asigurarea coerenței ideilor exprimate într-un mesaj oral	- formularea ideii principale; relaționarea ideilor principale cu ideile secundare; construirea unor texte orale de tip narativ, descriptiv și informativ; rezumarea unui text; - modalități de exprimare a preferințelor și a opiniilor;
2.2 valorificarea categoriilor semantice învățate, în contexte diferite	- sensurile unor cuvinte în contexte diferite; mijloacele de îmbogățire a vocabularului; antonime, sinonime, omonime, paronime și cuvintelor polisemantice în contexte diferite; *unități frazeologice;
2.3 respectarea normelor morfosintactice în propoziții și în fraze	- utilizarea corectă a părților de vorbire flexibile și neflexibile învățate; construirea corectă a unor enunțuri din punct de vedere sintactic; construirea unui monolog sau a unui dialog; descrierea unor obiecte, a unor tablouri din natură, a unor fenomene; construirea unor narațiuni simple; utilizarea expresivă a limbii; - corectarea unor construcții pleonastice; utilizarea paronimelor; folosirea corectă a accentului;

Competențe specifice

Conținuturi asociate

- 2.4 adaptarea vorbirii la situațiile speciale sau neprevăzute de dialog sau monolog
- adaptarea comportamentului verbal și nonverbal la o situație de comunicare inedită; *dialogul formal și informal; continuarea unui dialog cu început dat; modalități de exprimare a preferințelor și opiniilor; utilizarea elementelor nonverbale într-un dialog;
 - *acte de vorbire (de exemplu: susținerea unei conversații; formularea de argumente sau contraargumente într-o discuție; formularea unei opinii; stabilirea de comparații sau de analogii);
 - dificultăți privitoare la utilizarea corectă a pronumei reflexiv, la clasele cu elevi ce aparțin minorităților etnice;
- 2.5 cooperarea în interacțiunile de grup
- confruntarea opiniilor; *acte de vorbire (prezentarea unor lucrări/ materiale/ activități realizate în echipă).

3. Receptarea mesajului scris, din texte literare și nonliterare, în scopuri diverse

Competențe specifice

Conținuturi asociate

- 3.1 citirea unei varietăți de texte literare sau nonliterare, demonstrând înțelegerea sensului acestora
- diferențele dintre textele literare și nonliterare; semnificațiile/ sensul global al unor texte literare (populare și culte, aparținând diverselor genuri și specii); structuri în textele epice și lirice; texte nonliterare: mersul trenurilor, *programul de spectacol;
 - cartea - obiect cultural: *editura, colecția*, asteriscul*, subsolul de pagină*;
- 3.2 recunoașterea modalităților specifice de organizare a textului epic și a procedeelelor de expresivitate în textul liric
- trăsăturile specifice celor două genuri (epic și liric) în textele literare studiate; trăsături ale speciilor literare: nuvela, imnul;
 - structuri în textele epice (timp, spațiu, modalități de caracterizare a personajelor, *procedee de legare a secvențelor) și lirice (concordanța dintre forma grafică a poeziei și ideea transmisă de aceasta;
 - procedee de expresivitate artistică (repetiția fonetică/ aliterația, metaforă, hiperbolă; epitet, comparație, repetiție, enumerație, antiteză) în textul liric; versificația (tipuri de rimă, ritmul, piciorul metric, tipuri de ritm);

* Conținuturile marcate cu asterisc sunt facultative.

Competențe specifice

- 3.3 sesizarea corectitudinii și valorii expresive a categoriilor gramaticale și lexicale învățate, într-un text citit

Conținuturi asociate

- categorii morfologice specifice părților de vorbire (actualizare și conținuturi noi): verbul, substantivul, pronumele, numeralul, adjectivul, adverbul, prepoziția, conjuncția, interjecția; relații și funcții sintactice; raporturi de coordonare și de subordonare în propoziție și frază;
- rolul utilizării categoriilor morfologice și sintactice într-un text; schimbarea semnificației unor cuvinte în funcție de contextul în care apar; relații de sinonimie, antonimie, omonimie și polisemie într-un text dat; *unități frazeologice;
- mijloacele de îmbogățire a vocabularului (derivarea, serii derivate, compunerea, schimbarea valorii gramaticale sau conversiunea, împrumuturile);

4. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în producerea de mesaje scrise, în diferite contexte de realizare, cu scopuri diverse

Competențe specifice

- 4.1 exprimarea, în scris, a propriilor opinii și atitudini
- 4.2 utilizarea corectă și nuanțată a categoriilor semantice învățate
- 4.3 organizarea secvențelor textuale în funcție de o cerință specifică
- 4.4 utilizarea corectă a flexiunii nominale și verbale în textul scris, utilizând corect semnele ortografice și de punctuație

Conținuturi asociate

- redactarea nuanțată în raport cu structura și motivațiile personale; descrierea unor personaje sau persoane considerate drept modele și motivarea opțiunilor
- sensul omonimelor și a paronimelor în diferite contexte; utilizarea sinonimelor în scopul evitării repetițiilor; antonime; cuvinte polisemantice;
- alcătuirea planului unei lucrări pe o temă dată;
- structurarea unui text propriu în secvențe distincte în funcție de tipul acestuia: rezumat, caracterizare de personaj, comentarea unor secvențe din textele studiate sau a semnificațiilor titlului unui text, scrierea unor compuneri narrative, descriptive, informative;
- redactarea unei cereri în diverse scopuri; fișe de lectură; prezentarea unor evenimente culturale; texte destinate prezentării unui auditoriu;
- dispunerea în pagină a diverselor texte; scrierea îngrijită, lizibilă și corectă
- părțile de vorbire flexibile (verbul, substantivul, pronumele, numeralul, adjectivul) și neflexibile (adverbul, prepoziția, conjuncția, interjecția); relații și funcții sintactice;
- construirea corectă și expresivă a unui text din punct de vedere sintactic; utilizarea adecvată a formelor verbale în raport cu cronologia faptelor relatate; utilizarea conectorilor adecvați la nivelul propoziției și al frazei; folosirea unor grupuri verbale și nominale pentru a spori expresivitatea comunicării; ortografierea unor structuri verbale și nominale;

Competențe specifice	Conținuturi asociate
4.5 folosirea modalităților variate pentru realizarea expresivității textului	- realizarea unor descrieri prin ordonarea detaliilor în funcție de propriile percepții/propria imaginație; compuneri narative, descriptive și dialogate, cu valorificarea categoriilor semantice învățate; construirea unor scurte povestiri; inserarea dialogului în compuneri; redactarea unei expuneri pentru prezentarea în public în diverse împrejurări; rezumarea textelor epice și caracterizarea personajelor.

CONȚINUTURI

Unitățile de conținut tipărite cu litere aldine constituie noțiuni noi pentru clasa a VII-a.

1. *Lectura*

1.1. Cartea - obiect cultural. Editura*. Colecția*. Asteriscul*. Subsolul de pagină*.

1.2. Teoria literară

1.2.1. *Structura operei literare*. Structuri în textele epice (**procedee de legare a secvențelor**, timp, spațiu, **modalități de caracterizare a personajelor**) și lirice (concordanța dintre forma grafică a poeziei și ideea transmisă de aceasta).

1.2.2. *Figurile de stil*. **Repetiția fonetică (aliterația)**. **Metafora**. **Hiperbola**.

1.2.3. *Versificația*. Tipuri de rimă. **Ritmul**. **Piciorul metric (bisilabic)**. **Tipuri de ritm (iambic și trohaic)**.

1.2.4. *Genuri și specii*. Genurile epic și liric. Specii literare obligatorii: **nuvela, imnul**.

1.3. *Textul*

1.3.1. *Texte literare* - populare și culte - aparținând diverselor genuri și specii.

1.3.2. *Texte nonliterare*: mersul trenurilor, *programul de spectacol.

Se vor selecta **6-8 texte literare de bază**, destinate studiului aprofundat. Între acestea vor fi incluse în mod obligatoriu și fragmente din operele scriitorilor clasici ai literaturii române. Ele pot fi însoțite de scurte texte auxiliare (literare sau nonliterare, inclusiv contemporane). Autorii de manuale sau profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să evidențieze noțiunile cuprinse la punctele 1.2.2 – 1.2.5 și 1.3.1. și 1.3.2. Aceste texte trebuie să respecte următoarele criterii: valoric-estetic, formativ, adecvare la vârstă.

2. *Practica rațională și funcțională a limbii*

2.1. *Comunicarea orală*

2.1.1. *Structurarea textului oral*. *Textul dialogat și cel monologat*. **Adecvarea elementelor nonverbale la mesaj**. **Modalități de exprimare a preferințelor și a opiniilor**.

2.1.2. *Situația de comunicare*. Situația de comunicare dialogată și monologată (actualizare). Rezumatul oral (actualizare).

Dialogul formal și dialogul informal.

*Se recomandă ca elevii să poată realiza următoarele **acte de vorbire**:

- susținerea unei conversații (direct sau telefonic);
- prezentarea unor lucrări / materiale / activități realizate individual sau în echipă;
- formularea de argumente sau contraargumente într-o discuție;
- stabilirea de comparații sau de analogii;
- formularea unei opinii.

* Conținuturile marcate cu asterisc sunt facultative.

2.2. Scrierea

2.2.1. *Procesul scrierii.* Alcătuirea planului unei lucrări pe o temă dată. **Organizarea și reorganizarea unui text propriu. Cererea.**

2.2.2. *Contexte și forme de realizare*

Fișa de lectură. *Prezentarea unui eveniment cultural (lansare de carte, vernisaj al unei expoziții, premiera unui spectacol de teatru, festivități de premiere etc.).

Descrierea unor personaje sau persoane considerate drept modele și motivarea opțiunilor.

Compuneri narative, descriptive și informative; inserarea dialogului în compuneri.

Comentarea unor secvențe din textele studiate; comentarea **semnificațiilor titlului**; rezumatul scris (actualizare), **caracterizare de personaj.**

În toate clasele gimnaziului, modalitatea tradițională sau de altă natură, de ordonare, de combinare și de tratare didactică a unităților de conținut din acest capitol ține exclusiv de opțiunea autorului de manual și a profesorului. Se recomandă ca abordarea acestor aspecte să fie corelată cu studiul textului literar și nonliterar, inclusiv din punctul de vedere al valorilor stilistice, exigență absolut necesară, mai ales în cazul elementelor de lexic. Concepția pe care s-a întemeiat prezentul curriculum este că, în școală, predarea-învățarea va urmări „limba în funcțiune”, în variantele ei orală și scrisă, normată și literară, iar nu „limba ca sistem abstract”.

Interesează *viziunea comunicativ-pragmatică* a prezentei programe, nu *predarea în și pentru sine* a unor „cunoștințe gramaticale”, ci *abordarea funcțională și aplicativă* a acestora, în calitatea lor de elemente care contribuie la structurarea unei comunicări corecte și eficiente. În acest sens, se recomandă, în toate cazurile, exerciții de tip analitic (de recunoaștere, de grupare, de motivare, de descriere, de diferențiere) și de tip sintetic (de modificare, de completare, de exemplificare, de construcție). Se vor evidenția aspecte ținând de ortografie, de punctuație și de ortoepie, de exprimare corectă în toate situațiile care impun o asemenea abordare. Se sugerează ca, în prezentarea problemelor noi, profesorul să actualizeze cunoștințele asimilate anterior de către elevi având ca bază texte ilustrând limba română contemporană, pornind de la un text, de la o situație concretă de comunicare, și nu de la noțiunile teoretice.

Dimensiunea stilistică a faptelor de limbă se preconizează a fi tratată la secțiunea consacrată studiului textelor literare și de câte ori profesorul găsește soluția practică cea mai eficientă.

Începând cu anul școlar 2006-2007 se vor respecta normele prevăzute de DOOM, ediția a II-a.

3. Elemente de construcție a comunicării

3.1. Noțiuni de sintaxă

Raporturile de coordonare și de subordonare în propoziție și în frază.

3.2. Lexicul

Sensul cuvintelor în context.

Mijloacele de îmbogățire a vocabularului.(actualizare)

Derivarea (actualizare). Serii derivate (aplicativ).

Compunerea (actualizare).

Schimbarea valorii gramaticale sau conversiunea (actualizare).

Împrumuturile.

Pleonasmul.

Paronimele.

Categorii semantice (actualizare). Sinonime. Antonime. Omonime.

Cuvintele polisemantice. Polisemia și omonimia: asemănări și deosebiri.

***Unități frazeologice.**

3.3. Noțiuni de fonetică (actualizare).

Folosirea corectă a accentului în limba română. Nume proprii greșit accentuate.

3.4. Morfosintaxa

3.4.1. *Verbul* (actualizare). Alte verbe copulative: ***a ajunge, a ieși, a se face, a rămâne, a însemna, a părea.***

Diatezele: activă, pasivă (complementul de agent), reflexivă (pronumele reflexiv).

Modurile. Timpurile. Persoana. Numărul (actualizare).

Valori expresive ale verbului în diferite contexte (aplicativ).

Verbele personale și verbele impersonale. Propoziția fără subiect.

Locuțiunea verbală.

Funcțiile sintactice ale verbului și ale locuțiunii verbale la moduri personale (predicat verbal, predicat nominal), **la moduri nepersonale (subiect, nume predicativ, complement direct, complement indirect, complemente circumstanțiale, atribut verbal).**

3.4.2. *Substantivul* (actualizare).

Locuțiunea substantivală. Funcțiile sintactice ale substantivului și ale locuțiunii substantivale (subiect, complement direct, complement indirect, complemente circumstanțiale de de loc, de timp, de mod, **atribut substantival genitival, prepozițional, apozitional**)

3.4.3. *Substituți ai substantivului.*

3.4.3.1. *Pronumele* (actualizare)

Pronumele personal, posesiv, demonstrativ. Forme și cazuri.

Pronumele și adjectivul pronominal nehotărât. Forme, cazuri și funcții sintactice.

Pronumele și adjectivul pronominal negativ. Forme, cazuri și funcții sintactice.

Pronumele și adjectivul pronominal interogativ. Forme, cazuri și funcții sintactice.

Pronumele și adjectivul pronominal relativ. Pronumele relativ compus *ceea ce*. Acordul pronumelui relativ. Forme, cazuri și funcții sintactice.

Adjectivul pronominal de întărire (exerciții de acord).

Funcții sintactice ale pronumelor (subiect, nume predicativ, complement direct, complement indirect, complement circumstanțial de loc, de timp și de mod, **atribut pronominal genitival și atribut pronominal prepozițional**).

3.4.3.2. *Numeralul* (actualizare). **Alte tipuri de numerale.** Funcțiile sintactice ale numeralului.

3.4.4. *Determinanții substantivului*

Adjectivul (actualizare).

***Mijloacele expresive de redare a superlativului absolut în limba română actuală.**

Locuțiunea adjectivală. Funcțiile sintactice ale adjectivului și ale locuțiunii adjectivale (atribut adjectival, nume predicativ).

3.4.5. *Părțile de vorbire neflexibile.*

3.4.5.1. *Adverbul* (actualizare).

Adverbele interogative, relative, *nehotărâte.

Locuțiunea adverbială.

Adverbele predicative și locuțiunile adverbiale predicative.

Funcțiile sintactice ale adverbului și ale locuțiunii adverbiale (complement circumstanțial de mod, de timp, de loc, atribut adverbial, **predicat verbal, nume predicativ**). **Adverbe fără funcție sintactică.**

3.4.5.2. *Prepoziția* (actualizare).

Locuțiunea prepozițională. Regimul cazual.

3.4.5.3. *Conjunția* (actualizare). Conjunțiile și **locuțiunile conjuncționale coordonatoare și subordonatoare.**

3.4.5.4. *Interjecția* (actualizare)

CLASA A VIII-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI ASOCIATE

1. Receptarea mesajului oral în diferite situații de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi asociate
1.1 înțelegerea semnificației generale a mesajului oral, sesizând progresia și coerența ideilor exprimate	- cuvinte-cheie într-un mesaj oral; - monologul: texte narative, descriptive, informative, argumentative; dialoguri pe diverse teme;
1.2 sesizarea semnificației îmbinării elementelor verbale cu cele nonverbale (gest, mimică etc.) într-un text oral	- elemente nonverbale care însoțesc mesajele orale; rolul folosirii elementelor nonverbale în comunicare, în cadrul unui discurs oral cotidian sau în cadrul unor replici ale unor personaje într-un spectacol de teatru;
1.3 sesizarea adecvării elementelor lexicale utilizate la scopul mesajului ascultat	- cuvântul și contextul; sensul propriu și sensul figurat; greșeli lexicale în comunicare; construcții pleonastice și atracția paronimică; sinonimele, antonimele, omonimele, cuvinte polisemantice; - vocabularul fundamental și masa vocabularului; mijloacele interne și externe de îmbogățire a vocabularului; familia de cuvinte; împrumuturi lexicale, neologisme sesizate în mesajele orale ascultate; - *prefixoidele, *sufixoidele
1.4 sesizarea particularităților lexicogramaticale ale unui mesaj ascultat	- abateri de la normele limbii literare; particularitățile vorbirii regionale; identificarea categoriilor gramaticale învățate; observarea relațiilor sintactice într-o propoziție sau într-o frază, în funcție de intenționalitatea comunicării; - sintaxa propoziției și a frazei (predicatul și propoziția subordonată predicativă, subiectul și propoziția subordonată subiectivă, atributul și propoziția subordonată atributivă, complementul direct și propoziția subordonată completivă directă, complementul indirect și propoziția subordonată completivă indirectă, complementele circumstanțiale de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop; propozițiile circumstanțiale de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop, condițională, concesivă, consecutivă);
1.5 aplicarea principiilor ascultării active în manifestarea unui comportament comunicativ adecvat	- ascultarea atentă a interlocutorilor în cadrul lucrului în echipă; ierarhizarea ideilor receptate; receptarea și reținerea ideilor și a argumentelor dintr-o expunere sau dintr-un monolog; - conștientizarea poziției proprii de intrare sau de ieșire din dialog; sesizarea inventarului de probleme, de idei, de cuvinte într-un dialog; - *acte de vorbire.

2. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în producerea de mesaje orale în situații de comunicare monologată și dialogată

Competențe specifice	Conținuturi asociate
2.1 construirea unui discurs oral pe o temă dată	<ul style="list-style-type: none">- monologul: text narativ, text descriptiv, text informativ, text argumentativ;- formularea ideilor pornind de la o temă dată; construirea unei expuneri în care să-și exprime opinia despre un anumit fapt; prezentarea unor puncte de vedere personale într-un dialog; structurarea unui dialog pe o temă dată; caracterizarea unui personaj, rezumarea; prezentarea unor trăsături ale textelor studiate, ilustrative pentru genurile și speciile studiate; prezentarea unor produse realizate individual sau în echipă; dezvoltarea unui enunț sau a unui cuvânt într-o secvență textuală orală; argumentarea orală a unor puncte de vedere;
2.2 utilizarea în mod nuanțat a categoriilor lexicale într-un mesaj oral	<ul style="list-style-type: none">- sens propriu și sens figurat, sensul propriu de bază și sensurile secundare; sinonime, antonime, omonime, cuvinte polisemantice; utilizarea corectă a neologismelor în contexte diverse; corectarea construcțiilor pleonastice; corectarea greșelilor determinate de atracția paronimică;
2.3 utilizarea corectă a relațiilor sintactice în textele orale proprii	<ul style="list-style-type: none">- enunțul, fraza; relaționarea părților de propoziție în propoziții și a propozițiilor în fraze, în funcție de intenționalitatea comunicării; rolul elementelor de legătură în frază; contragerea unor propoziții în părțile de propoziție corespunzătoare sau expansiunea unor părți de propoziție în propozițiile corespunzătoare;
2.4 îmbinarea corectă a elementelor verbale cu cele nonverbale în cadrul mesajului oral	<ul style="list-style-type: none">- prezentarea orală pe o temă dată, în funcție de situația de comunicare; *îmbinarea elementelor verbale, nonverbale și paraverbale în monolog și dialog; *acte de vorbire;
2.5 captarea și menținerea atenției interlocutorului prin modul de prezentare a mesajului	<ul style="list-style-type: none">- situația de comunicare monologată și dialogată; prezentarea orală, cu folosirea unor tehnici variate de captare și menținere a atenției publicului / interlocutorilor (introducere în temă prin propunerea unei idei surprinzătoare, menținerea contactului vizual cu interlocutorii, sublinierea ideilor exprimate verbal prin folosirea unor elemente); *acte de vorbire.

3. Receptarea mesajului scris, din texte literare și nonliterare, în scopuri diverse

Competențe specifice	Conținuturi asociate
3.1 dovedirea înțelegerii unui text literar sau nonliterar, pornind de la cerințe date	<ul style="list-style-type: none">- structura textelor narative (logica acțiunii, timpul, spațiul narațiunii); relațiile dintre personaje; structura textelor lirice, eul liric;- moduri de expunere; ordinea logică și cronologică a ideilor / întâmplărilor dintr-un text; procedee de expresivitate artistică în textele studiate (figuri de stil: alegoria, repetiția fonetică/ aliterația, metaforă, hiperbolă, epitet, comparație, repetiție, enumerație, antiteză); sensul figurat al unor cuvinte într-un context dat; versificația (măsura, rima, piciorul metric, ritmul, versul, strofa; versul liber*);- trăsăturile specifice celor trei genuri (epic, liric și dramatic) în opere literare studiate sau în texte la prima vedere; opera dramatică: trăsături generale; specii literare obligatorii: balada populară, romanul (fragment); *scrieri SF;- texte literare (populare și culte – aparținând diverselor genuri și specii); texte nonliterare (texte publicitare, *articolul de ziar/ de revistă);
3.2 sesizarea valorii expresive a categoriilor morfosintactice, a mijloacelor de îmbogățire a vocabularului și a categoriilor semantice studiate	<ul style="list-style-type: none">- corectitudinea și expresivitatea părților de propoziție și a propozițiilor într-un text dat; rolul părților de propoziție și al propozițiilor în funcție de intenția și specificul comunicării într-un text dat; cuvinte și construcții incidente; comentarea rolului arhaismelor, al regionalismelor și al neologismelor; cuvinte derivate, compuse sau obținute prin conversiune; categorii semantice studiate; *valorile stilistice ale nivelului fonetic într-un text literar; elemente de limbă și de stil în textul literar; figurile de stil, versificația;- mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului, familia de cuvinte; prefixoidele*, sufixoidele*; mijloacele externe de îmbogățire a vocabularului;
3.3 identificarea valorilor etice și culturale într-un text, exprimându-și impresiile și preferințele	<ul style="list-style-type: none">- elemente etice și culturale în texte literare și nonliterare și exprimarea propriei atitudini față de ele;- cartea-obiect cultural (actualizare).

4. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în producerea de mesaje scrise, în diferite contexte de realizare, cu scopuri diverse

Competențe specifice

- 4.1 redactarea diverselor texte, adaptându-le la situația de comunicare concretă
- 4.2 utilizarea în redactarea unui text propriu a cunoștințelor de morfosintaxă, folosind adecvat semnele ortografice și de punctuație
- 4.3 redactarea unui text argumentativ

Conținuturi asociate

- exprimarea în scris a propriilor sentimente, cu ocazia unui eveniment personal, social sau cultural; evidențierea trăsăturilor unui obiect (peisaj, operă de artă, persoană), prin utilizarea resurselor expresive ale limbii într-o descriere / într-un portret;
- organizarea planului unei lucrări pe o temă dată; caracterizarea unui personaj, rezumare; redactări vizând ilustrarea unor trăsături ale genurilor și ale speciilor studiate; comentarea unor secvențe din operele studiate sau din texte la prima vedere, pe baza unor cerințe date (de exemplu: elemente de structură a operei literare; elemente de limbă și de stil, figurile de stil, versificația etc.); *conspectul;
- enunțul, fraza, părți de propoziție și propoziții (predicatul și propoziția subordonată predicativă, subiectul și propoziția subordonată subiectivă; atributul și propoziția subordonată atributivă; complementul direct și propoziția subordonată completivă directă; complementul indirect și propoziția subordonată completivă indirectă; complementele circumstanțiale și propozițiile subordonate circumstanțiale; complementele circumstanțiale de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop, propozițiile circumstanțiale de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop; propoziția subordonată circumstanțială condițională; propoziția subordonată circumstanțială concesivă; propoziția subordonată circumstanțială consecutivă);
- aplicarea corectă a semnelor de punctuație la nivelul frazei (coordonare, subordonare, incidentă); realizarea expresivității cu ajutorul semnelor de punctuație; aplicarea cunoștințelor de morfosintaxă în exprimarea scrisă corectă;
- structurarea textului argumentativ (stabilirea problemei, dezvoltarea argumentelor, concluzia), pornind de la diverse teme (dezbateri actuale pe teme de interes pentru elevi; motivarea preferințelor și a opiniilor).

CONȚINUTURI

Unitățile de conținut care sunt tipărite cu aldine constituie noțiuni noi pentru
clasa a VIII-a.

1. *Lectura*

1.1. *Cartea - obiect cultural* (actualizare).

1.2. *Teoria literară*

1.2.1. *Structurarea operei literare*. Actualizarea - prin investigarea unor texte literare - a cunoștințelor referitoare la structura textelor narative (logica acțiunii, timpul, spațiul narațiunii). Relațiile dintre personaje. Caracterizarea personajelor. Actualizarea, prin investigarea unor texte literare, a structurii textelor lirice. **Eul liric**.

1.2.3. *Figurile de stil* (actualizare). **Alegoria**.

1.2.4. *Versificația*. Măsura, rima, piciorul metric, ritmul, versul, strofa (actualizare). **Versul liber**.

1.2.5. *Genuri și specii*. Genurile epic, liric și dramatic. **Opera dramatică: trăsături generale; lectură de text și vizionare de spectacol**. Specii literare obligatorii: **balada populară, romanul** (fragment). ***Scieri SF**.

1.3 *Textul*

1.3.1 *Texte literare* - populare și culte - aparținând diverselor genuri și specii.

1.3.2 *Texte nonliterare*: texte publicitare, *articolul de ziar/ de revistă.

Se vor selecta **5-7 texte literare de bază**, destinate studiului aprofundat. Între acestea vor fi incluse în mod obligatoriu și fragmente din operele scriitorilor clasici ai literaturii române. Ele pot fi însoțite de scurte texte auxiliare (literare sau nonliterare, inclusiv contemporane). Autorii de manuale sau profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să evidențieze noțiunile cuprinse la punctele 1.2.2 – 1.2.5 și 1.3.1. și 1.3.2. Aceste texte trebuie să respecte următoarele criterii: valoric-estetic, formativ, adecvare la vârstă.

2. *Practica rațională și funcțională a limbii*

2.1. *Comunicarea orală*

Situația de comunicare monologată și dialogată (actualizare). Monologul: text narativ, text descriptiv, text informativ, **text argumentativ (argumentarea / susținerea opiniilor și a preferințelor)**. Rezumatul oral (actualizare).

*Se recomandă ca elevii, folosindu-și deprinderile de exprimare orală, să poată realiza următoarele acte de vorbire:

- susținerea argumentată a unui schimb verbal direct;
- exprimarea sau acceptarea de opinii diferite;
- exprimarea și motivarea unei atitudini / reacții;
- prezentarea unor produse realizate individual sau în echipă.

2.2. *Scrierea* (actualizare)

Comentarea unor secvențe din operele studiate sau din texte la prima vedere, pe baza unor cerințe date. *Conspectul.

Textul argumentativ (susținerea preferințelor și a opiniilor).

În toate clasele gimnaziului, modalitatea tradițională sau de altă natură, de ordonare, de combinare și de tratare didactică a unităților de conținut din acest capitol ține exclusiv de opțiunea autorului de manual și a profesorilor. Se recomandă ca abordarea acestor aspecte să fie corelată cu studiul textului literar și nonliterar, inclusiv din punctul de vedere al valorilor stilistice, exigență absolut necesară, mai ales în cazul elementelor de lexic. Concepția pe care s-a întemeiat prezentul curriculum este că, în școală, predarea-învățarea va urmări „limba în funcțiune”, în variantele ei orală și scrisă, normată și literară, iar nu „limba ca sistem abstract”.

Interesează *viziunea comunicativ-pragmatică* a prezentei programe, nu *predarea în și pentru sine* a unor „cunoștințe gramaticale”, ci *abordarea funcțională și aplicativă* a acestora, în calitatea lor de elemente care contribuie la structurarea unei comunicări corecte și eficiente. În acest sens, se recomandă, în toate cazurile, exerciții de tip analitic (de recunoaștere, de grupare, de motivare, de descriere, de diferențiere) și de tip sintetic (de modificare, de completare, de exemplificare, de construcție). Se vor evidenția aspecte ținând de ortografie, de punctuație și de ortoepie, de exprimare corectă în toate situațiile care impun o asemenea abordare. Se sugerează ca, în prezentarea problemelor noi, profesorul să actualizeze cunoștințelor asimilate anterior de către elevi, având ca bază texte ilustrând limba română contemporană și situații de comunicare reală.

Dimensiunea stilistică a faptelor de limbă se preconizează a fi tratată la secțiunea consacrată studiului textelor literare și de câte ori profesorul găsește soluția practică cea mai eficientă.

Începând cu anul școlar 2006-2007 se vor respecta normele prevăzute de DOOM, ediția a II-a.

3. Elemente de construcție a comunicării

3.1. *Noțiuni de sintaxă. Enunțul.* Fraza. Relațiile sintactice în propoziție și în frază (actualizare).

Cuvintele și construcțiile incidente. Punctuația lor.

3.2. *Lexicul* (actualizare)

Vocabularul fundamental și masa vocabularului. Dinamica vocabularului.

Mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului (actualizare). Familia de cuvinte (actualizare).

Prefixoidele*. Sufixoidele* (ambele pe bază de aplicații)².

Mijloacele externe de îmbogățire a vocabularului. Împrumuturile lexicale. **Neologismele.**

Evitarea greșelilor în utilizarea neologismelor.

Cuvântul și contextul. Sensul propriu (de bază și secundar) și sensul figurat.

Categoriile semantice. Sinonimele. Antonimele. Omonimele. Cuvintele polisemantice (actualizare).

Paronimele. Pleonasmul.

3.3. *Noțiuni de fonetică* (actualizare). Valorile stilistice ale nivelului fonetic într-un text literar.

3.4. *Sintaxa propoziției și a frazei.*

3.4.1. *Predicatul și propoziția subordonată predicativă.*

Predicatul verbal și predicatul nominal (actualizare). **Predicatul nominal incomplet.**

Probleme ale acordului (acordul după înțeles, acordul prin atracție).

Propoziția subordonată predicativă.

3.4.2. *Subiectul și propoziția subordonată subiectivă.*

Subiectul (actualizare).

Propoziția subordonată subiectivă. Natura elementului regent al propoziției subiective.

3.4.3. *Atributul și propoziția subordonată atributivă.*

Atributul (actualizare).

² Prefixoid – element formativ asemănător cu prefixele recente, care, așezat înaintea morfemului independent sau a rădăcinii, dă naștere unor cuvinte noi prin schimbarea sensului lexical. Prefixoidele apar în română mai ales în formații care au model străin. Sufixoid – element formativ (prezent în împrumuturi sau în formații după model străin) care dă impresia unui sufix și apare numai în termeni aparținând limbajelor specializate (cf. art. *Prefixoid și Sufixoid*, semnate de Angela Bidu-Vrânceanu, în *Dicționar de științe ale limbii*, Editura Nemira, 2001, p. 401, 519).

Propoziția subordonată atributivă. Exerciții de utilizare corectă a pronumelui relativ care introduce atributiva.

3.4.4. *Complementul direct și propoziția subordonată completivă directă.*

Complementul direct (actualizare). **Propoziția subordonată completivă directă.**

3.4.5. *Complementul indirect și propoziția subordonată completivă indirectă.*

Complementul indirect (actualizare). **Propoziția subordonată completivă indirectă.**

3.4.6. *Complementele circumstanțiale și propozițiile subordonate circumstanțiale.*

3.4.6.1. Complementele circumstanțiale de loc, de timp, de mod (actualizare), **de cauză, de scop. Propozițiile circumstanțiale de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop.**

3.4.6.2. **Propoziția subordonată circumstanțială condițională.**

3.4.6.3. **Propoziția subordonată circumstanțială concesivă.**

3.4.6.4. **Propoziția subordonată circumstanțială consecutivă.**

În prezentarea elementelor de sintaxă a frazei, se va avea în vedere la fiecare tip de subordonată efectuarea unor exerciții de **contragere** și de **expansiune**, de precizare a elementelor introductive, de evidențiere a topicii și a punctuației. În cazul propozițiilor subordonate circumstanțiale va fi evidențiat rolul adverbilor și al locuțiunilor adverbiale corelative în comunicare.

SUGESTII METODOLOGICE

Modelul *comunicativ-funcțional* presupune studiul integrat al limbii, al comunicării și al textului literar. Având în vedere că programa are la bază competențele generale și cele specifice, conținuturile apar, în acest context, drept mijloace de realizare a finalităților disciplinei.

Se recomandă ca strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei să pună accent pe: construcția progresivă a competențelor; flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat; coerență și abordări inter- și transdisciplinare.

Pentru fiecare clasă, la domeniile de conținuturi figurează o serie de recomandări adresate în egală măsură autorilor de manuale și profesorilor, cu privire la modalitatea de selecție a textelor de studiat și la *abordarea funcțională și aplicativă* a „cunoștințelor gramaticale”. Este la alegerea profesorului să utilizeze anumite activități de învățare, pe care le consideră adecvate realizării competențelor generale și specifice asociate cu fiecare domeniu de conținut. Oferim în continuare câteva exemple:

Întrucât în gimnaziu accentul se pune pe dezvoltarea competenței de comunicare, în domeniile de conținut ***Practica rațională și funcțională a limbii și Elemente de construcție a comunicării*** activitățile de învățare asociate **receptării mesajului oral** (competența generală 1) pot viza: **participarea la interacțiuni** în care să dovedească înțelegerea replicilor partenerilor de comunicare și capacitatea de continuare a dialogului; **ascultarea unor mesaje orale** transmise pe diferite canale (telefon, radio, televizor, aer, voice-chat, voice-mail etc.) și în contexte diverse; **înțelegerea semnificației globale** a unui text; **identificarea cuvintelor noi** în texte ascultate și clarificarea sensului acestora prin: apelare la contextul lingvistic, la dicționar, dirijat de profesor; **exerciții de sesizare a abaterilor** de la normele gramaticale etc. Diverse tipuri de mesaje orale (înregistrări audio sau video cu basme, schițe etc.; texte literare citite/ interpretate de profesor, colegi, actori; reclame transmise la radio și televiziune, monologuri, dialoguri formale și informale etc.) vor fi folosite ca suport pentru receptare, pentru formarea unui comportament de ascultător activ, ce manifestă interes pentru mesajul interlocutorului, toleranță față de opiniile, argumentele și contraargumentele partenerilor de comunicare, dar și spirit critic.

În ceea ce privește **producerea de mesaje scrise și orale** (competența generală 2), sunt vizate competențe procedurale care să poată fi transferate în contexte diverse (descriere, povestire, rezumare, caracterizare, comentare, argumentare etc.). Activitățile de învățare asociate producerii mesajului oral pot privi: **utilizarea și explicarea orală a semnificației unor cuvinte noi** sau categorii semantice în diferite contexte; **jocuri asociativ-verbale** vizând formarea unor cuvinte derivate/serii derivate, câmpuri lexico-semantice, familii lexicale; exerciții de construire corectă a propozițiilor simple și dezvoltate, de construire a unor fraze prin utilizarea corectă a coordonării (copulative și prin juxtapunere) și a subordonării; **folosirea corectă într-un context dat, a categoriilor gramaticale** specifice părților de vorbire; **utilizarea corectă, în context, a părților de propoziție**; **exerciții de punere în scenă** a unor schițe, basme etc., **de recitare** a unor poezii; **jocuri de rol** vizând exersarea dialogului formal și informal; **exprimarea de opinii și justificarea acestora** în funcție de context; **activități de rezolvare a unor sarcini în grup**; **participarea la discuții** de confruntare a opiniilor etc.

Recomandările cu privire la libertatea profesorilor de a-și alege textele-suport adecvate pentru evidențierea noțiunilor cuprinse în domeniul **Lectură** relevă relația dintre programa școlară - principalul document care ghidează activitatea la clasă - și manualul școlar ca instrument de lucru flexibil și adaptabil nevoilor concrete ale grupului de elevi. Din necesitatea de *orientare a studiului către elev* profesorii își vor adapta demersurile didactice în funcție de nevoile reale ale acestuia, atât în selectarea textelor pentru studiu (texte literare - populare și culte - aparținând diverselor genuri și specii, dar și texte nonliterare), cât și a metodelor activ-participative, a activităților didactice de tip formativ și performativ, care presupun implicare și interacțiune pentru rezolvarea unor sarcini de învățare concrete.

Activitățile de învățare cu privire la **receptarea mesajului scris** (competența generală 3) pot viza: **lectura** unor texte diverse, cu scopul de a înțelege semnificațiile acestora și de a putea comenta sensul lor global sau de a exprima opinii, reacții pe marginea ideilor textului; **exerciții de identificare a structurii** textelor epice, lirice și dramatice; **exerciții de identificare a diferențelor** dintre opera epică și cea lirică, dintre textele literare și cele nonliterare etc.; **exerciții de identificare și de interpretare** a unor procedee de expresivitate artistică; **exerciții de sesizare** a valorii expresive a unităților lexico-semantice, a categoriilor morfologice și sintactice într-un text etc.

Activitățile de învățare cu privire la **producerea mesajului scris** (competența generală 4) pot viza diverse **exerciții de redactare și de structurare a unui text** în secvențe distincte în funcție de tipul

acestui și de scopul comunicării (de exemplu: rezumat, caracterizare de personaj, comentarea unor secvențe din textele studiate sau a titlului unor texte, descriere, povestire; cerere etc.); **organizarea planului** unei lucrări pe o temă dată; prezentarea unor trăsături ale genurilor și ale speciilor studiate; **scrierea unor compuneri** narrative, descriptive, informative, argumentative, în care să valorifice categoriile semantice învățate; **exerciții de exprimare în scris** a propriilor sentimente cu un anumit prilej; **utilizarea resurselor expresive ale limbii** într-o descriere / într-un portret; **exerciții de utilizare corectă** a părților de vorbire flexibile și neflexibile; **exerciții morfo-sintactice** de exprimare scrisă corectă; **exerciții de construire** corectă și expresivă a unui text din punct de vedere sintactic; **exerciții de aplicare** corectă a normelor ortografice și a semnelor de punctuație la nivelul propoziției și frazei etc.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Procesul de evaluare va pune accent pe:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
- valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;
- utilizarea unor metode variate de comunicare a feedback-ului privind performanțele elevilor;
- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte nonformale sau informale.

Pentru asigurarea unei eficiențe sporite a învățării, se recomandă ca profesorii să folosească în mod adecvat scopurilor educaționale toate *tipurile de evaluare*: evaluare inițială, evaluare continuă, evaluare sumativă, dar și o diversitate de *metode și instrumente de evaluare* (tradiționale și complementare). Pentru a face învățarea mai atractivă pentru elevi, se pot folosi metode și instrumente complementare de evaluare, precum: observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, referatul, portofoliul, autoevaluarea etc.